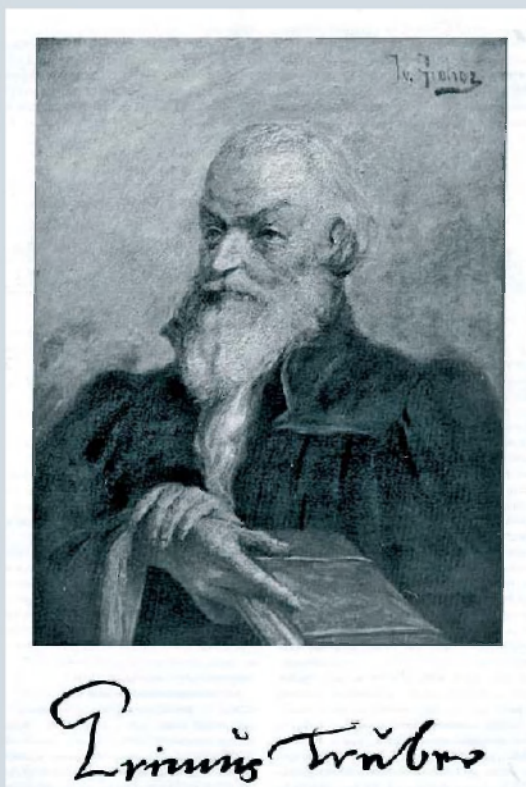

Trubarjevo leto 2008 in Ločani

Uvod

Vlada Republike Slovenije je leto 2008 proglasila za Trubarjevo leto.¹ V častni odbor za počastitev 500-letnice rojstva Primoža Trubarja je imenovala slovenski politični, cerkveni, kulturni in znanstveni cvetober od predsednika RS dr. Danila Türka, do župana Občine Velike Lašče Antona Zakrajška. Vmes je bil tudi Ločan, mag. Blaž Kavčič, predsednik Državnega sveta RS, če pa pogledamo loško malce širše, pa še mag. Viktor Žakelj iz Žirov, predsednik Slovenskega protestantskega društva Primož Trubar.

Koordinacijski odbor za državne proslave je ob osrednji državni proslavi, posvečeni petstoletnici Trubarjevega rojstva, ki je bila 8. junija 2008 na Rašici, izdal jubilejni zbornik s seznamom prireditvev v letu 2008. Okroglo dvesto najrazličnejših dogodkov je v njem, od izdaje posebne poštne znamke in priložnostnega novca, proslav, koncertov, razstav, literarnih večerov in izletov do odkrivanj spomenikov, izdaj mnogih publikacij in knjig ter znanstvenih posvetovanj po vsej Sloveniji in zunaj nje. Kar devet jih je bilo npr. v Nemčiji in trije v Italiji. Največ njih in najbolj pomembnih je bilo v Ljubljani in

Ivan Grohar: Portret Primoža Trubarja.
(iz: J. Pogačnik, *Primož Trubar*, MK 1986)

1 Trubarjevo 500. obletnico rojstva je tudi Unesco uvrstil v svoj seznam pomembnih jubilejev za obdobje 2008–2009.

okoli Trubarjevega rojstnega kraja ter tudi skromnih v manjših krajih, kot so npr. Brstje pri Ptujju, Dvorjane pri Dupleku, Hrpelje, Ig, Marija Gradec pri Laškem, Juršinci, Petanjci, Tišina in Vojnik, da jih omenim le nekaj.

Nisem pa zasledil v zborniku nobene prireditve Trubarju v spomin iz Škofje Loke. Pa to še ne pomeni, da jih ni bilo! Organizatorji so dali na seznam pač tiste, ki so jim jih posamezni organizatorji posredovali do vključno 26. februarja 2008. Ker to za Škofjo Loko očitno ni bilo storjeno, poskusimo to nekoliko popraviti oziroma dopolniti z našim prispevkom. Pri tem pa se ne omejujemo samo na prireditve v Škofji Loki, temveč tudi na tiste, pri katerih so sodelovali Ločani drugod.

Prireditve ob 500-letnici Trubarjevega rojstva

23. januar

ZGODOVINA MISLI O JEZIKU IN KNJIŽEVNOSTI NA SLOVENSKEM: PROTESTANTIZEM

Sredini večeri Knjižnice Ivana Tavčarja Škofja Loka

Predstavitve istoimenske knjige v Miheličevi galeriji v Kašči.

Trubarjevo leto v Škofji Loki je januarja 2008 začel dr. Kozma Ahačič s predstavitvijo svoje knjige *Zgodovina misli o jeziku in književnosti na Slovenskem: protestantizem*. (v *privatni lasti*)

Avtor, dr. **Kozma Ahačič**, je predstavil svojo knjigo, v kateri je obilica novih ugotovitev, med njimi npr.:

- komu so bile namenjene prve slovenske knjige v 16. stoletju,
- kako pomembno vlogo je ob veliki nepismenosti igralo javno branje in poslušanje knjig,
- kako se je rabila slovenščina v šoli in cerkvi,
- kako so potekali financiranje, prodaja in nakup protestantskih del ter kakšna je bila njihova naklada,
- kakšen je bil pomen prve slovenske slovnice Adama Bohoriča iz leta 1584 v tedanjem evropskem prostoru in zakaj smo na ta dosežek lahko ponosni še danes,
- kaj so o jeziku napisali drugi slovenski

protestantski pisci, predvsem Primož Trubar in Sebastijan Krelj,

- kako so slovenski protestantski pisci prevajali svetopisemska besedila ter
- kako so retorično oblikovali svoja izvirna besedila.

Zbor dijakov Gimnazije Škofja Loka, pod vodstvom Žana Mahniča, je posebej za to priložnost pripravil izbran program renesančne glasbe.

8. februar

MOJI LUBI SLOVENCİ

Prireditel v Kostanjevici na Krki

Na recitalu so sodelovali dramski igralec Polde Bibič in *Alta Capella Carniola* pod vodstvom **Janeza Jocifa**.

6. marec

PRIMOŽ TRUBAR 1508–1586

Razstava Narodnega muzeja Slovenije na Metelkovi ulici v Ljubljani

Med dragocenimi eksponati na tej razstavi je bil v Sloveniji prvič prikazan edini ohranjeni izvod Trubarjeve najbolj ambiciozne in zanj usodne knjige, Cerkovne ordninge, ki jo hranijo v Vatikanski knjižnici. Cerkovni red v knjigi je tudi prvo pravno besedilo v slovenskem jeziku in lahko bi dejali tudi prvi slovenski državnostvorni akt. Zаметki »slovenske cerkve« v knjigi so namreč pomenili tisti usodni rubikon, ki ga je Trubar prestopil in je moral za vedno zapustiti rodne kraje. Na tej prireditvi, eni od najpomembnejših, je v programu sodelovala **Jocifova Alta capella Carniola**.

17. april

PRIMOŽ TRUBAR NAM JE DAL PRVO SLOVENSKO KNJIGO

Rotary klub Škofja Loka v Kapeli Loškega gradu

Pogovor s slovenskim evangeličanskim škofom Gezo Ernišem je vodil Viktor Žakelj, predsednik Slovenskega protestantskega društva Primož Trubar.

13. maj

SLOVESNO ODKRITJE SPOMENIKA

PRIMOŽU TRUBARJU

V RUBIJSKEM GRADU –

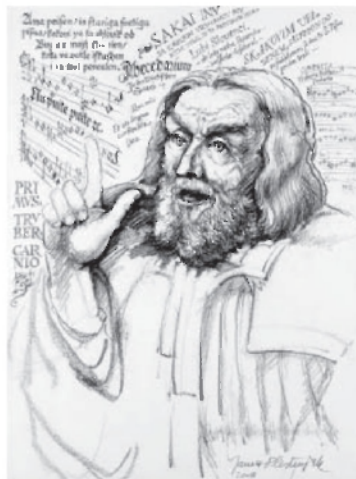
majhnem italijanskem zaselku v sovodenjski občini ob sotočju Vipave in Soče v Italiji, kjer se je jeseni 1563 mudil Primož Trubar, ko je potoval v Trst k svojemu duhovnemu očetu in podporniku škofu Bonomu. Kip je naročil lastnik gradu Vinko Černic, izdelal ga je romunski kipar Dumitro Ion Serban. Med številnimi visokimi gosti se je slavnosti udeležila tudi **delegacija pobratene občine Škofja Loka**.

29. maj – 1. junij

SEJALEC

Slikarska kolonija Iveta Šubica v Poljanah

Tema letošnje 12. slikarske kolonije Združenja umetnikov Škofja Loka je bil Groharjev Sejalec. Loški umetnik **Janez Plesterjak** je narisal *Primoža Trubarja kot sejalca slovenske besede*. Sliko je Muzejsko društvo Škofja Loka objavilo v letošnjih Doneskih, v št. 18.

Janez Plestenjak, Trubar – sejalec slovenske besede. Kolonija Iveta Šubica v Poljanah, 2008. (foto: Tomaž Lunder)

7. junij KONCERT PROTESTANTSКИH PESMI

Cerkev sv. Kancijana v Škocjanu pri Turjaku

V cerkvi, kjer je bil Trubar krščen, sta Kulturno društvo Škocjan in Slovensko Cecilijino društvo pripravila koncert protestantskih pesmi v slovenskih priredbah. Sodelovali so izbrani slovenski pevski zbori in glasbeniki. Peli so skladbe Ivana Florjanca in Uroša Kreka v harmonizaciji Ivana Florjanca in Janeza Močnika. *Starološki romarji* smo poslušali pevko **Tanjo Jenko**, ki poje v Mešanem pevskem zboru Antona Försterja, ki je bil tudi med udeleženci koncerta.

8. junij SLOVESNOST OB 500. OBLETNICI ROJSTVA PRIMOŽA TRUBARJA

Rašica

Janez Jocij je kot piskáč nastopil na osrednji državni proslavi 9. junija na Rašici.

Osrednjo državno proslavo na Rašici so pripravili Občina Velike Lašče, Koordinacijski odbor za državne proslave in Protokol Republike Slovenije. Ob številni udeležbi predstavnikov najvišjih kulturnih, znanstvenih, cerkvenih in državnih institucij ter posameznikov je bil slavnostni govornik minister za kulturo dr. Vasko Simoniti.

V bogatem kulturnem programu, s pridihom časa in navad, ki so veljale ob rojstvu Primoža Trubarja, so sodelovali renesančna skupina pod vodstvom Tanje Skok in glasbenik **Janez Jocij** na izvirnih renesančnih glasbilih.

24. junij DAN DRŽAVNOSTI

Posvečen 500-letnici rojstva Primoža Trubarja, očeta slovenskega naroda
Jurjeva dvorana v Stari Loki.

... V letošnjem letu, ko Slovenija prvič predseduje petsto milijonski Evropski uniji, poteka petsto let od rojstva Primoža Trubarja, ki mu lahko resnično rečemo oče naroda, saj je bil prvi, ki nas je v katekizmu, prvi slovenski knjigi, že v samem začetku slovenskega nagovora poimenoval za Slovence z besedami: *VSEM SLOVENCOM GNADO, MIR, MILOST INU PRAVU SPOZNANJE BOŽJE SKUZI JEZUSA KRISTUSA PROSIM.* Trubar stoji na sredi našega tisočletnega oblikovanja nacije, med Brižinskimi spomeniki izpred tisoč let, kjer so zapisane prve slovenske besede, najdene v popotnem obredniku freisinskega škofa Abrahama, prvega znanega (škofje)loškega zemljiškega gospoda in med tretjo pomembno slovensko knjigo, Ustavo RS Slovenije. Naš prvi politični program Zedinjene Slovenije iz leta 1848, v pomladi narodov, se je dokončno uresničil 25. junija 1991.

Velika, pomembna in enkratna dejanja, med katerimi je nedvomno rojstvo države, zahtevajo izjemne napore in velike žrtve. Slednjih smo jih največ Slovenci položili na oltar domovine v 20. stoletju, stoletju dveh svetovnih vojn in treh totalitarnih ideologij ter njih posledic. Po krvavi in izčrpavajoči 1. svetovni vojni, ko smo izgubili pomembna dela narodnega telesa na zahodni in severni narodni meji in za kratek čas dobili svojo prvo narodno vlado v okviru Države Slovencev, Hrvatov in Srbov, smo v 2. svetovni vojni in še po njej krvaveli pod okupatorji, v državljanski vojni in revoluciji.

Res, Stati inu ostati, po geslu, ki nam ga je izročil Trubar, je bilo potrebno!

Kot naša popotnica za naprej pa nam naj bo še naprej vzor njen avtor s svojo humanistično angažiranostjo, osebno odgovornostjo, pokončno držo in vztrajnostjo ...²

Obiskovalci so prisluhnili domovinskim pesmim, ki sta jih pela zbor: *Tratarski zvon* iz Gorenje vasi s pevovodjem **Gregorjem Vojetom** in mešani pevski zbor *Lubnik Škofja Loka* s pevovodjem **Andrejem Žagarjem**. Odlomek iz Trubarjevega dela *Ta evangeli svetiga Matevža*, prvega slovenskega bibličnega teksta, je po izvirnem zapisu recitirala **Tončka Križaj**, program je povezovala **Mojca Berce**.

16. september

STATI INU OBSTATI

Fotografska razstava **Andreja Perka**.

Loški muzej, Galerija Ivana Groharja Škofja Loka

Andrej Perko se je velikemu rojaku poklonil s svojo, do konca izpiljeno klasično črno belo fotografijo. Obema, Trubarju in razstavljavcu, je lastna, sorodna; svobodomiseln, iščoča, ustvarjalna, pogumna in vztrajna narava. Oba ustvarjalna racionalista, pristaša neposrednosti. Če k temu dodamo še fotografsko mojstrstvo Bertholdovega kova in izborna pripravo petindvajsetih, pravzaprav petdesetih fotografij, saj so male ovalne kartuše na steni razstavišča, prispevale posebno, trubarjansko dinamično dogodka. Perko je fotografije posnel v Trubarjevi Rašci in v njegovih »nikdirdomih« – Trstu, Nürnbergu, Rothenburgu, Tübingenu, Kemptenu, Urachu, Lauffenu in Derendingenu in tako na ustrezen način predstavil prvega velikega evropskega Slovenca. V Škofji Loki smo imeli s to razstavo priložnost videti enega od vrhunskih prireditev letošnjega Trubarjevega leta. Razstavo je spremljal katalog, besedila so prispevali Jana Mlakar, Barbara Sterle Vurnik in Viktor Žakelj; slednji je razstavo tudi odprl. Razstava je bila zelo obiskana in je imela širši odziv.

15. do 19. september

SIMPOZIJ O PRIMOŽU TRUBARJU

Posvetovanje je bilo v slovenskem zavodu Slovenik v Rimu.

Posvetovanje sta pripravila Inštitut za zgodovino Cerkve pri Teološki fakulteti v Ljubljani in Slovenska bogoslovna akademija v Rimu. Med tridesetimi referenti je bil tudi »Ločan« prof. dr. **Metod Benedik**.

2 Povzeto po besedilu Alojzija Pavla Florjančiča, ki je pripravil program proslave

17. september

PROTESTANTIZEM NA LOŠKEM

Arhivska razstava Zgodovinskega arhiva Ljubljana, Enota v Škofji Loki, v avli Občine Škofja Loka. Avtorica **Judita Šega** je prikazala utrip Škofje Loke, ki so ga ob koncu 16. stoletja močno zaznamovali verski boji med loškimi meščani in freisinškim škofom. Razstava je predstavila razmere v gospodstvu pred pojavom protestantizma, njegovo širjenje ter odločni boj zemljiškega gospoda in deželnega kneza, da ga zatreta. Predstavljeni so bili nosilci in središča nove vere ter sledi, ki jih je pustila v umetnostnem in literarnem izražanju. Razstava se je dotaknila tudi književne zapuščine slovenskih protestantov, ki se je ohranila v Škofji Loki. Razstavo je spremljal bogat in obsežen katalog.

Glasbeni program: Marta Močnik Pirc, **Janez Jocič**.

20. september

TABORSKI DNEVI 2008

Dnevi evropske kulturne dediščine

Pisateljica Mimi Malenšek, odraščala je v Podbrezjah, je spregovorila o svojem romanu Plamenica, v katerem se na literarni in raziskovalni način posveča Primožu Trubarju. Roman je izšel leta 1957, zanj je pisateljica dobila nagrado Društva pisateljev.

Srečanje je popestril koncert glasbene skupine *Capella Carniola* v taborski cerkvi. Skupina goji srednjeveško glasbo, ki jo izvaja na historičnih glasbilih **Janeza Jociča**.

21. september

KONCERT VOKALNE SKUPINE ERATO

Dnevi evropske kulturne dediščine, Kapela Loškega gradu, Loški muzej

V okviru Festivala stare glasbe, ki je potekal v Škofji Loki med 7. septembrom in 12. oktobrom 2008, v organizaciji projektne skupine Pisana Loka je vokalna skupina Erato, ki jo vodi Marta Močnik Pirc, predstavila glasbo zgodnjega baroka, skladateljev Luzzasca Lizzaschija, Giachesa de Werta, Luce Marenzia, Carla Gesualda da Venose in Claudia Monteverdija.

23. september

PRIMOŽ TRUBAR – SMOTER NJEGOVEGA ŽIVLJENJA

Predavanje dr. Metoda Benedika v Kašči

Trubarjevo pogloblitno poslanstvo je bilo pridiganje, oznanjevanje prave stare krščanske vere. Tega nikakor ne omejuje samo na »Lube Slovence«, ampak v svojih spisih (v pismih je to še posebej vidno) razločno poudarja, da bi rad to vero razširil med vsemi ljudstvi balkanskega polotoka, vse do Carigrada. Odlično sredstvo vidi v tisku. Pri tem je treba poudariti, da knjiga nikakor ni bila prvi in edini cilj ter namen njegovega življenja in delovanja (kot še vedno lahko slišimo in preberemo), ampak le sredstvo, ki pa ima v zgodovini slovenskega naroda, njegove kulture in samobitnosti izredno velik pomen.³

3 Povzeto po dr. Metodu Benediku.

Celotno predavanje je objavljeno v prispevku Metod Benedik, Primož Trubar - smoter njegovega življenja, Loški razgledi 55, str. 163-172 (op. ur.).

4. oktober

PO TRUBARJEVIH MLADOSTNIH KRAJIH

Izlet Muzejskega društva Škofja Loka

*Pripravila in vodila **Mojca Ferle***

Program:

Ogled razstave: PRIMUS 1508-1586 Primož Trubar, v Mestnem muzeju Ljubljana

- strokovno vodstvo: avtorica razstave mag. Irena Žmuc, muzejska svetovalka

- prvič razstavljeno: Biblija Jurija Dalmatina (1584) z originalnim podpisom Primoža Trubarja; slika Mateja Sternena, 1575, naslikana 1937, ki prikazuje dogodek, ko prevajalec Jurij Dalmatin in prvi ljubljanski tiskar Janž Mandelc predajata prvo slovensko tiskano knjigo v Ljubljani Jezus Sirah mecenu Janžu Kislu; doslej še nikoli razstavljen Trubarjev portret pokojnega kiparja Toneta Demšarja iz leta 1996, ki je v lasti kiparjeve družine; portret Nikolaja Beera, Mož s knjigo, iz leta 2008, ki je sicer v zasebni lasti.

Ogled cerkve sv. Kancijana v Skocjanu, kjer je bil Trubar krščen

- strokovno vodstvo: dr. Edo Škulj, župnik.

Ogled Turjaškega gradu po programu Trubar in Turjaški

- strokovno vodstvo: avtorica razstave, Barbara Žnidaršič, prof. zgodovine.

Trubarjeva domačija na Rašici

- ogled Trubarjeve domačije s krajšo razlago, strokovno vodstvo: Polona Cvelbar

- knjigoveška delavnica s prikazom ročne vezave knjige, vodstvo: Barbara Žnidaršič

- ogled fresk v cerkvi sv. Urha na Maršičih, freske je naslikal Trubarjev »krovaški malar«

15. oktober

FRESKANT JERNEJ IZ LOKE IN NJEGOV ČAS

Predstavitev restavriranih fresk freskanta Jerneja iz Loke in obnovljenega križevega pota v cerkvi sv. Miklavža na Godešiču

Program:

- mag. **Aleksander Igličar**, odbor za obnovo godeške cerkve: Uvodni nagovor

- mag. Mojca Jenko, umetnostna zgodovinarica, Narodna galerija v Ljubljani: *Freskant Jernej iz Loke in njegove freske v godeški cerkvi*

- mag. Anita Kavčič Klančar, restavratorka: *Predstavitev restavriranja fresk v godeški cerkvi*

- **Judita Šega**, vodja enote Zgodovinskega arhiva Ljubljana v Škofji Loki: *Protestantizem na Loškem*

- **Janez Jocič**, vodja programa za historično glasbo in ples pri JSKD: *Glasbeni instrumenti na slovenskih gotskih freskah*

- *Koncert*: Marta Močnik Pirc, sopran, **Janez Jocič**, čembalo, renesančna prečna flavta, enoročna piščal, oprekelj, portativ, kljunasta flavta, dude.

21. oktober

PRIMOŽ TRUBAR, 500 GODINA ROĐENJA

Zagreb, Slovenski dom, Multimedijška razstava

Razstavo je pripravilo Vijeće slovenske nacionalne manjine Grada Zagreba.

Razstavo je odprl slovenski veleposlanik v Hrvaški Milan Orožen Adamič, ki je poudaril tudi petstoletno vez Hrvaške in Slovenije prav s sodelovanjem Primoža Trubarja v hrvaški tiskarni v Urachu.

Svečanost so obogatili glasbeniki in plesalci iz *škofjeloške skupine Capella Carniola pod vodstvom Janeza Jocifa*.

22. oktober

BIBLIOGRAFIJA LOŠKIH RAZGLEDOV 1/1954–50/2003

Posvečeno 70-letnici Muzejskega društva Škofja Loka in 500 letnici rojstva Primoža Trubarja

Avtorici: **Mojca Ferle** in **Helena Janežič**.

Bibliografija je izšla kot 18. zvezek Doneskov, edicije Loških razgledov pri *Muzejskemu društvu Škofja Loka*.

30. oktober

DRŽAVNA PROSLAVA OB DNEVU REFORMACIJE

Gallusova dvorana Cankarjevega doma v Ljubljani

Slavnostni govornik je bil predsednik Republike Slovenije dr. Danilo Türk. Tematski naslov scenarija proslave je bil »Prebujanje jezika«, režiser in scenarist Matej Filipčič. V kulturnem programu so nastopili: Orkester Slovenske filharmonije, zbor SNG Opera in balet Ljubljana in Komorni zbor Ave, baletke Srednje glasbene in baletne šole Ljubljana, Eva Černe, **Janez Jocif**, Uroš Smolej, Matej Puc, **Matija Vastl** in Lotos Vincenc Šparovec. V veliki sprejemni dvorani Cankarjevega doma je bila na ogled tudi spremljajoča priložnostna razstava »Trubar v jubilejnem letu 2008«.

DELA, KI SE DOTIKAJO TRUBARJA V LETIH 2007 IN 2008

(Kozma Ahačič)

Članki in drugi sestavni deli

1.01 Izvirni znanstveni članek

1. AHAČIČ, Kozma. Viri za prevod svetopisemskih besedil pri slovenskih protestantskih piscih 16. stoletja in nekatere tehnike prevajanja. Slav. rev., 2007, let. 55, št. 3, str. 505–529. [COBISS.SI-ID 27178285]

1.04 Strokovni članek

2. AHAČIČ, Kozma. Primož Trubar (1508–1586) : ob poltisočletnici očeta slovenske književnosti. Koledar Mohorjeve družbe v Celovcu, 2008, str. 85–88, portret. [COBISS.SI-ID 27698477]

3. AHAČIČ, Kozma. Oče slovenske književnosti : ob petstoletnici Primoža Trubarja (1508–1586). Mohorjev koledar, 2007, str. 163–166, portret. [COBISS.SI-ID 27319085]

1.05 Poljudni članek

4. AHAČIČ, Kozma. Kako Trubarja beremo?. Delo (Ljubljana), 5. 6. 2008, leto 50, št. 129, str. 18. [COBISS.SI-ID 28279853]

5. AHAČIČ, Kozma. Primož Trubar v svojih pismih. Gea (Ljubljana), jun. 2008, let. 18, str. 56–57, ilustr. [COBISS.SI-ID 28280365]

6. AHAČIČ, Kozma. »Perjatelj vseh Slovincov«. Večer (Maribor). [Tiskana izd.], 7. jun. 2008, leto 64, str. 45. [COBISS.SI-ID 28280109]

1.08 Objavljeni znanstveni prispevek na konferenci

7. AHAČIČ, Kozma. Kulturne razlike kot izhodišče za kvalitetnejšo ciljno obravnavo jezika in književnosti Trubarjevega časa. V: KOŠUTA, Miran (ur.). Slovenščina med kulturami, (Zbornik Slavističnega društva Slovenije, 19). Celovec [i. e. Ljubljana]: Slavistično društvo Slovenije, 2008, str. [25]–42. [COBISS.SI-ID 28726317]

1.12 Objavljeni povzetek znanstvenega prispevka na konferenci

8. AHAČIČ, Kozma. Jezikoslovna terminologija pri protestantskih piscih 16. stoletja. V: JESENŠEK, Marko (ur.). Mednarodni znanstveni simpozij Besedje slovenskega jezika : Maribor, 18.–19. maj 2007 : zbornik povzetkov. Maribor: Filozofska fakulteta, 2007, [1] f. [COBISS.SI-ID 26620461]

9. AHAČIČ, Kozma. Nekaj vidikov umeščanja slovenščine v evropski jezikovni prostor 16. stoletja. V: Program, povzetki. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2008, str. 28–29. [COBISS.SI-ID 28196397]

10. AHAČIČ, Kozma. Skladnja in retorični modeli v slovenskem knjižnem jeziku 16. stoletja. V: AHAČIČ, Kozma (ur.), MERŠE, Majda (ur.), NARAT, Jožica (ur.), LEGAN RAVNIKAR, Andreja (ur.). Slovenski knjižni jezik v 16. stoletju : zbornik povzetkov. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, 2008, str. 6. [COBISS.SI-ID 28124205]

1.16 Samostojni znanstveni sestavek ali poglavje v monografski publikaciji

11. AHAČIČ, Kozma. Jezikoslovna terminologija pri slovenskih protestantskih piscih 16. stoletja. V: JESENŠEK, Marko (ur.). Besedje slovenskega jezika, (Zora, 50). Maribor: Slavistično društvo, 2007, str. 127–135. [COBISS.SI-ID 27515949]

1.17 Samostojni strokovni sestavek ali poglavje v monografski publikaciji

12. AHAČIČ, Kozma. Slovenski protestantski pisci 16. stoletja in prevajanje = Slovene Protestant writers in the 16th century and translation. V: VOGRINC JAVORŠEK, Urša (ur.), KOCIJANČIČ-POKORN, Nike (ur.). Vta Slouenski jesig preobernen : vloga prevoda v razvoju slovenskega jezika in književnosti = the role of translation in the development of Slovene language and literature : [Narodna in univerzitetna knjižnica, 4. september do 4. oktober 2007]. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za prevajalstvo, 2007, str. 10–13.

[COBISS.SI-ID 26992941]

13. AHAČIČ, Kozma. Neugasli plamen. V: MALENŠEK, Mimi. Plamenica : roman o Primožu Trubarju, (Zbirka Biografski roman). Ljubljana: Nova revija, 2008, str. 643-658. [COBISS.SI-ID 28475437]

1.22 Intervju

14. AHAČIČ, Kozma. »Verske in kulturne dimenzije delovanja protestantskih piscev ni mogoče kar tako ločevati.« Nova revija, apr./maj/jun. 2008, let. 27, 312/314, str. 101-115, portret. [COBISS.SI-ID 28431149]

1.25 Drugi članki ali sestavki

15. AHAČIČ, Kozma. Primož Trubar.doc. V: KOŠUTA, Miran (ur.). Slovenščina med kulturami, (Zbornik Slavističnega društva Slovenije, 19). Celovec [i. e. Ljubljana]: Slavistično društvo Slovenije, 2008, str. [355]. [COBISS.SI-ID 28728365]

16. AHAČIČ, Kozma. Zgodovina misli o jeziku in književnosti na Slovenskem. V: KOŠUTA, Miran (ur.). Slovenščina med kulturami, (Zbornik Slavističnega društva Slovenije, 19). Celovec [i. e. Ljubljana]: Slavistično društvo Slovenije, 2008, str. [355]. [COBISS.SI-ID 28728109]

MONOGRAFIJE IN DRUGA ZAKLJUČENA DELA

2.01 Znanstvena monografija

17. AHAČIČ, Kozma. Zgodovina misli o jeziku in književnosti na Slovenskem : protestantizem, (Zbirka Linguistica et philologica, 18). Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2007. 416 str., ilustr. ISBN 978-961-254-018-0. [COBISS.SI-ID 234826496]

2.02 Strokovna monografija

18. TRUBAR, Primož, AHAČIČ, Kozma. Primož Trubar.doc : za domišljjsko potovanje in domače branje : [izbor odlomkov iz del Primoža Trubarja], (Zbirka Zlata bralka, zlati bralec). Posebna darilna izd. za Bralno značko Slovenije. Ljubljana: Rokus Klett, 2008. 158 str., Ilustr. ISBN 978-961-209-839-1. [COBISS.SI-ID 238048768]

19. TRUBAR, Primož, AHAČIČ, Kozma, MOHOR, Miha (ur.). Primož Trubar.doc : za domišljjsko potovanje in domače branje : [izbor odlomkov iz del Primoža Trubarja]. 1. izd. Ljubljana: Rokus Klett, 2008. 158 str., ilustr. ISBN 978-961-209-840-7. ISBN 978-961-209-837-7. [COBISS.SI-ID 238049024]

20. TRUBAR, Primož, AHAČIČ, Kozma. Abecednik (1550) : prevod v sodobni jezik, (Zbirka Trubar v sodobnem jeziku, zv. 1). Slovenj Gradec: Združenje Trubarjev forum, 2008. 56 str., ilustr. ISBN 978-961-92432-4-4. [COBISS.SI-ID 241235456]

IZVEDENA DELA (DOGODKI)

3.11 Radijski ali TV dogodek

21. AHAČIČ, Kozma. Knjiga o zgodovini misli o jeziku in književnosti na Slovenskem v času protestantizma. oddaja Čajanka : Media TV. Ljubljana, 13. 12. 2007. [COBISS.SI-ID 28009005]

22. AHAČIČ, Kozma. Knjiga o zgodovini misli o jeziku in književnosti na Slovenskem v času protestantizma. oddaja Odprti termin : Radio Slovenija, 3. program Ars. Ljubljana, 28. 11. 2007. [COBISS.SI-ID 28008749]

23. AHAČIČ, Kozma, GRDINA, Igor, KERŠEVAN, Marko, POPOV, Jurij (ur.). Dva človeka – dva bregova. oddaja Sledi časa : Radio Slovenija, 1. program. Ljubljana, 30. 3. 2008. [COBISS.SI-ID 28008237]

24. MERŠE, Majda, AHAČIČ, Kozma, POTOČNIK, Jasna (ur.). Jezik Primoža Trubarja. oddaja Arsov forum : Radio Slovenija, 3. program Ars. Ljubljana, 5. 3. 2008. [COBISS.SI-ID 27998253]

25. AHAČIČ, Kozma. Jezikovni problemi v prvih Trubarjevih knjigah : Radio Ognjišče. oddaja Obletnice, spomini – darilo domovini: Primož Trubar. Ljubljana, 27. 6. 2008. [COBISS.SI-ID 28372013]

26. AHAČIČ, Kozma. Kako je Trubar prevajal svetopisemska dela in kako je pisal pesmarice : Radio Ognjišče. oddaja Obletnice, spomini - darilo domovini: Primož Trubar. Ljubljana, 27.6.2008. [COBISS.SI-ID 28372525]

27. AHAČIČ, Kozma, ŽMUC, Irena, POPOV, Jurij (ur.). Ko je bila pismenost razkošje : Radio Slovenija, 1. program. oddaja Sledi časa. Ljubljana, 2008. [COBISS.SI-ID 28223789]

28. MERŠE, Majda, AHAČIČ, Kozma, LEGAN RAVNIKAR, Andreja, NOVAK, France, PREMK, Francka. Pogovor s snovalci mednarodnega jezikoslovnega simpozija: »Slovenski knjižni jezik v 16. Stoletju«, posvečenega 500. letnici rojstva Primoža Trubarja : Radio Slovenija, 3. program : program Ars. oddaja Pogledi na sodobno znanost. Ljubljana, 28. 4. 2008. [COBISS.SI-ID 28195373]

29. AHAČIČ, Kozma. Pomen Trubarjevega dela za zgodovino slovenskega jezika : Radio Ognjišče. oddaja Obletnice, spomini – darilo domovini: Primož Trubar. Ljubljana, 27. 6. 2008. [COBISS.SI-ID 28372269]

30. AHAČIČ, Kozma. Trubar in knjiga : Radio Slovenija, 1. program. oddaja Veseli tobogan. Ljubljana, 2008. [COBISS.SI-ID 28196141]

31. AHAČIČ, Kozma, ČRNIVEC, Matjaž, SUKIČ, Drago, POTOČNIK, Jasna (ur.). Trubarjev Abecednik v sodobni slovenščini : Radio Slovenija, 3. program Ars. oddaja Ars humana. Ljubljana, 20. 10. 2008. [COBISS.SI-ID 28757549]

32. GRDINA, Igor, AHAČIČ, Kozma, ŽNIDARŠIČ GOLEC, Lilijana, BERNE, Dušan (ur.). Tržaški škof Pietro Bonomo in Primož Trubar : Radio Slovenija, 1. program. oddaja Sledi časa. Ljubljana, 13. 4. 2008. 30 min. [COBISS.SI-ID 28336685]

3.14 Predavanje na tuji univerzi

33. AHAČIČ, Kozma. Trubarjeva misel o jeziku in književnosti : [predavanje »Primož Trubar – utemeljitelj slovenskega knjižnega jezika«, Karlova univerza, Praga, 15. 5. 2008]. Praga, 2008. [COBISS.SI-ID 28195629]

3.15 Prispevek na konferenci brez natisa

34. AHAČIČ, Kozma. Jezikoslovna terminologija pri protestantskih piscih 16. stoletja : [predavanje na Mednarodnem znanstvenem simpoziju »Besedje slovenskega jezika«, Maribor, 18.-19. 5. 2007]. Maribor, 19. 5. 2007. [COBISS.SI-ID 26638125]

35. AHAČIČ, Kozma. Kulturne razlike kot izhodišče za kvalitetnejšo ciljno obravnavo jezika in književnosti Trubarjevega časa : [predavanje »Slovenščina med kulturami«, Slovenski slavistični kongres, Celovec in Pliberk, 2.-4. 10. 2008]. Celovec, 2008. [COBISS.SI-ID 28740397]

36. AHAČIČ, Kozma. Nekaj vidikov umeščanja slovenščine v evropski jezikovni prostor 16. stoletja : [predavanje na simpoziju »Jeziki, identitete, pripadnosti med središči in obrobji« (v počastitev 500. obletnice rojstva Primoža Trubarja), Ljubljana, SAZU, 5. junij 2008]. Ljubljana, 2008. [COBISS.SI-ID 28280621]

37. AHAČIČ, Kozma. Skladnja in retorični modeli v slovenskem knjižnem jeziku 16. stoletja : [predavanje »Slovenski knjižni jezik v 16. Stoletju«, jezikoslovni simpozij ob petstoletnici rojstva Primoža Trubarja], Ljubljana, 19. 4. 2008. Ljubljana, 2008. [COBISS.SI-ID 28152877]

3.25 Druga izvedena dela

38. AHAČIČ, Kozma. Jezikovno in prevajalsko delo Primoža Trubarja : [vabljeni predavanje na 34. delovnem srečanju DSKP, Otočec, 26. 9. 2008]. Otočec, 2008. [COBISS.SI-ID 28700461]

39. AHAČIČ, Kozma. Kako pripraviti Trubarja za osnovnošolce in srednješolce : [referat »Okrogla miza o Trubarju«. Festival ustvarjalnosti in inovativnosti pri učenju, Gospodarsko razstavišče, Ljubljana, 21. 5. 2008]. Ljubljana, 2008. [COBISS.SI-ID 28195885]

40. AHAČIČ, Kozma. Primož Trubar in mladi bralci : [predavanje »Dnevi evropske kulturne dediščine«, Knjižnica Otona Župančiča, 22. 9. 2008]. Ljubljana, 2008. [COBISS.SI-ID 28700717]

41. AHAČIČ, Kozma. Primož Trubar.doc : [predstavitev knjig »Slovenščina med kulturami«, Slovenski slavistični kongres, Celovec in Pliberk, 2.-4. 10. 2008]. Pliberk, 2008. [COBISS.SI-ID 28753453]

42. AHAČIČ, Kozma, GRDINA, Igor. Trubar - utemeljitelj slovenskega jezika in književnosti. Hrovača, 21. 2. 2008. [COBISS.SI-ID 28008493]

43. AHAČIČ, Kozma. Zgodovina misli o jeziku in književnosti na Slovenskem: protestantizem : [predstavitev knjig »Slovenščina med kulturami«, Slovenski slavistični kongres, Celovec in Pliberk, 2.-4. 10. 2008]. Pliberk, 2008. [COBISS.SI-ID 28753197]

44. AHAČIČ, Kozma. Kako je Primož Trubar vplival na razvoj slovenskega knjižnega jezika : [predavanje, Društvo Obok, Ljubljana, 17. 11. 2008]. Ljubljana, 2008.

45. AHAČIČ, Kozma. Trubarjev Abecednik : [predavanje, knjižnica Milana Jarca, Novo mesto, 20. 11. 2008]. Novo mesto, 2008.

SEKUNDARNO AVTORSTVO

Urednik

46. TRUBAR, Primož. Abecednik (1550) : prevod v sodobni jezik, (Zbirka Trubar v sodobnem jeziku, zv. 1). Slovenj Gradec: Združenje Trubarjev forum, 2008. 56 str., ilustr. ISBN 978-961-92432-4-4. [COBISS.SI-ID 241235456]

47. TRUBAR, Primož, AHAČIČ, Kozma. Primož Trubar.doc : za domišljjsko potovanje in domače branje : [izbor odlomkov iz del Primoža Trubarja], (Zbirka Zlata bralka, zlati bralec). Posebna darilna izd. za Bralno značko Slovenije. Ljubljana: Rokus Klett, 2008. 158 str., ilustr. ISBN 978-961-209-839-1. [COBISS.SI-ID 238048768]

48. TRUBAR, Primož, AHAČIČ, Kozma (ur.), MOHOR, Miha (ur.). Primož Trubar.doc : za domišljjsko potovanje in domače branje : [izbor odlomkov iz del Primoža Trubarja]. 1. izd. Ljubljana: Rokus Klett, 2008. 158 str., ilustr. ISBN 978-961-209-840-7. ISBN 978-961-209-837-7. [COBISS.SI-ID 238993920, COBISS.SI-ID 238049024]

49. AHAČIČ, Kozma (ur.), MERŠE, Majda (ur.), NARAT, Jožica (ur.), LEGAN RAVNIKAR, Andreja (ur.). Slovenski knjižni jezik v 16. stoletju : zbornik povzetkov. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, 2008. 44 str. [COBISS.SI-ID 28113965]

Avtor dodatnega besedila

50. Sveto pismo Stare in Nove zaveze : slovenski standardni prevod. Osnovna izdaja. Ljubljana : Svetopisemska družba Slovenije, 2008. IX, 1282, 329 str., [5], XXXII str. pril. ISBN 978-961-6138-91-8. [COBISS.SI-ID 237809664]

Sklep

Ko pogledamo letošnjo Trubarjevo jubilejno leto pri Škofjeločanih, na koncu vendarle lahko z zadovoljstvom ugotovimo, da se nismo tako slabo odrezali, kot je v začetku kazalo v imenovanem zborniku. Že v drugi brošuri, Primož Trubar in njegov čas, ki ga je izdal Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, so v programu prireditev v okviru 18. dnevov evropske kulturne dediščine (European Heritage Days), ki so potekali po Sloveniji od 20. do 27. septembra 2008, navedene tudi tri prireditve iz Škofje Loke; s fotografsko razstavo Po Trubarjevih življenjskih poteh avtorja Andreja Perka, s koncertom vokalne skupine Erato in arhivsko razstavo Protestantizem na Loškem avtorice Judite Šega. Na koncu pa kar dvajset loških prireditev v čast Trubarju in njim pridruženi prispevki »Ločana« dr. Kozme Ahačiča, slovenista, klasičnega filologa, pesnika, prevajalca, libretista, scenarista, sodelavca Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša na ZRC SAZU, univerzitetnega predavatelja,⁴ kažejo primerno loško pozornost 500. obletnici Trubarjeve rojstva.

Škofja Loka je bila namreč v času protestantizma, kot zasebno gospostvo škofov iz Freisinga, (podobno kot bližnja briksenska posest na Bledu), vsaj v začetku, bolj naklonjena protestantom kot drugi kraji na Kranjskem, ki so civilno pravno spadali neposredno pod deželnega,

4 Veliko avtorjevih del, predvsem natisnjenih v letu 2007, je bilo predstavljeno oziroma obravnavano v letošnjem letu 2008, zato jih tu tudi navajamo.

habsburškega kneza. V Loka so v tem še posebej izstopali Puštal, Stara Loka, in fužinarski Železniki. Pri tem je šlo bolj za uveljavljanje večje avtonomije, kot se v tistih časih kaže tudi v rudarski Idriji, kakor zaradi načelnih verskih, da ne rečemo teoloških stališč. Tukajšnja gospodstva in lastniki fužin so pač začutili svojo priložnost osamosvajanja od centralnih cerkvenih in predvsem od posvetnih oblasti, predvsem po zgledu mest oziroma pokrajin na Nemškem. Za sociologe in zgodovinarje bi bilo zanimivo primerjati nekoliko bolj svobodomiselnost držo in neposrednost prebivalcev predmestij Škofje Loke in Selške doline (morda tudi Žirov), nasproti bolj tradicionalni »konservativni« držbi loških meščanov in Poljanec, katerih sledi bi morda zasledili celo do današnjih dni.

Pri tem je treba omeniti, da je šlo v drugi polovici 16. stoletja na Loškem, tako kot v večini mest na Kranjskem, za tako imenovano plemiško-meščansko smer reformacije, bolj znano kot luteranstvo, ki so se ga oprijeli plemstvo, nižja duhovščina in večji sloj meščanstva. Zato se protestantizem ni uveljavil niti na Loškem niti na širšem Slovenskem, kljub jeziku, ki so ga Trubar in drugi slovenski protestantski pisci ponudili prevladujočem kmečkem prebivalstvu v njegovem, slovenskem jeziku. Trubar tako sicer ni uspel Slovencev spreobrniti v luterane, ki bi, zaradi naklonjenosti nemških fevdalcev protestantizmu, morda postali celo Nemci, če bi na Kranjskem, Koroškem, Štajerskem in Primorskem prevladal protestantizem, pač pa je s knjigami za večno utrdil jezik večinskega prebivalstva, ki je začel združevati slovensko govoreče in čuteče Kranjce, Korošce, Štajerce in Primorce v Slovence.

Skratka, Primož Trubar, dolenski Kranjec, rojen na Rašici 9. junija 1508 – duhovnik rimskokatoliške, pozneje pa nove, evangeličanske (luteranske) cerkve in njen misijonar s pomočjo knjige, je posledično (v svojem Evangeliju po Matevžu, 1555 govori Trubar o Cerkvi božji slovenskega jezika) utemeljitelj slovenskega knjižnega jezika. Dal nam je prvo knjigo, prvi učbenik, prvo pesmarico, prvi koledar, napisal je prva svetopisemska besedila in prvi slovenski esej, bil tudi naš prvi zgodovinski pisec. Bil je velik rodoljub, saj nas je prvi imenoval Slovence, sicer pa velik humanist, polnokrven renesančni človek, ki je v izvorni krščanski veri in predan svoji viziji videl v prenovljenem (reformiranem) človeku izhod iz okostenelega duhovnega in mizernega materialnega stanja. Bil je glasnik nove dobe, ko je evropski človek zahoda odkrival in osvajal Novi svet, je on, Evropejec z druge strani, na meji krščanskega sveta, ki ga je ogrožal in pustošil Turek, ta svet poskušal ohranjati in osvobajati na duhoven način. Ni sicer spremenil Osmanov in naših islamiziranih vzhodnih sosedov, je pa s svojo vizijo nove evangelizacije, z vztrajnostjo, borbenostjo in nepopustljivostjo, predvsem pa z orjaško močjo, vredno že minulih, viteških časov, začrtal novo pot ljudstvu, ki se ga je letos spominjalo na mnogotere načine.

Po letošnjem Trubarjevem jubileju bi lahko njegovo zlato sekuro na modrem gledali v našem državnem grbu.